

STANOVISKO VLÁDY

k návrhu poslanců Vojtěcha Filipa, Stanislava Grospiče, Pavla Kováčka, Miloslavy Vostré a Marie Pěňčíkové na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 508)

Vláda na své schůzi dne 8. července 2019 projednala a posoudila návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a vyslovila s tímto návrhem zákona **nesouhlas**, a to zejména z následujících důvodů:

1. Vláda především zdůrazňuje, že si je plně vědoma významu ochrany přírodních zdrojů a zejména vody pro celou společnost. V této souvislosti vláda oceňuje, že se na potřebě změny v této oblasti shodnou v podstatě všechny strany napříč politickým spektrem. Předložený návrh bohužel v praktické rovině oproti současnému stavu zvýšení ochrany vody, popřípadě jiných přírodních zdrojů a přírodního bohatství nepřináší, naopak by vedl k rozkolísání celého právního řádu, znejistění právního postavení řady subjektů, zásahům do mnoha dalších právních úprav a dlouholetým výkladovým sporům.
2. Předložený návrh představuje principiální změnu v přístupu k vodě. Právní řád České republiky vychází z pojetí, že povrchové a podzemní vody nemohou být předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují (§ 3 odst. 1 vodního zákona). Povrchové a podzemní vody jsou tedy nyní tzv. *res extra commercium*; předmětem vlastnictví se voda stává až po jejím odběru. Dále je třeba zmínit, že v právním řádu České republiky koryto není součástí vodního toku, pozemky, na kterých se nacházejí koryta vodních toků, tudíž vlastní i obce nebo soukromé právnické a fyzické osoby. Navrhované výhradní státní vlastnictví vody by tak muselo být doprovázeno zásadní novelizací vodního zákona, kde by musel být nově řešen institut správy vody, náhrady vlastníkům pozemků vodních koryt, popřípadě možnost vyvlastnění pozemků vodních koryt, nebo povinnost státu počínat si při výkonu

vlastnického práva k vodě takovým způsobem, aby nebyla rušena držba jiných osob. Bylo by nutno rovněž počítat s tím, že státu by byla založena odpovědnost za škody způsobené vlastněnou vodou. V praxi by to znamenalo, že stát by nesl odpovědnost za povodně či vodní erozi. Dále by musel být novelizován zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, aby se mohl vztahovat i na hospodaření s vodami. Navíc v návrhu použitý pojem „voda“ je velmi neurčitý, není patrné, a to ani z důvodové zprávy, v jakém rozsahu má být voda ve státním vlastnictví – zda má předkladatel na mysli pouze vodu povrchovou a podzemní, popřípadě i vodu, která již byla odebrána, např. balenou.

3. Pokud jde o výhradní státní vlastnictví ostatních přírodních zdrojů a přírodního bohatství, vláda poukazuje na nejasnost a značnou šíři těchto pojmů. Přírodní zdroje jsou definovány pouze v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, jako části živé nebo neživé přírody, které člověk využívá nebo může využívat k uspokojování svých potřeb. Přírodní bohatství pak není v právních předpisech definováno vůbec, ale za přírodní bohatství je označen celý zemědělský půdní fond (zákon o ochraně zemědělského půdního fondu) a také zvěř (zákon o myslivosti). V této šíři by se jednalo o radikální změnu ve vlastnických poměrech v České republice, jejíž konkrétní provedení však předkladatelé blíže nespecifikují. V této souvislosti vláda připomíná čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle kterého vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Vyvlastňování přírodních zdrojů a přírodního bohatství patřících jiným subjektům než státu by tedy mimo jiné mělo zásadní dopad na státní rozpočet. Pro to, aby stát mohl zabezpečit ochranu a šetrné využívání vody a ostatních přírodních zdrojů, přitom stát nepotřebuje přírodní zdroje, popřípadě přírodní bohatství vlastnit, v současném právním rámci existuje dostatečná možnost, jak toho dosáhnout prostřednictvím speciálních zákonů.
4. Vláda upozorňuje na nedostatečné odůvodnění předkládaného návrhu. Důvodová zpráva se zabývá zejména popisem negativních důsledků klimatických změn, ale nevysvětluje potřebnost a především pak skutečnou podstatu navrhovaných úprav, jež dopadají na všechny složky životního prostředí a nikoliv pouze na vodu. Jiné složky životního prostředí než vodu přitom důvodová zpráva převážně nerozebírá s výjimkou skutečnosti, že nerostné bohatství těží ve značné míře zahraniční firmy a je využíváno nikoliv ku prospěchu občanů České republiky. Právní řád České republiky přitom již v současné době stanoví, že nerostné bohatství (definované jako ložiska vyhrazených nerostů) na

území České republiky je ve vlastnictví státu. Vzhledem k tomu, že návrh by zásadně zasáhl do existujících vlastnických práv, jsou tvrzení důvodové zprávy, že návrh je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a nemá dopady na státní rozpočet a dopad na podnikatelské prostředí, přinejmenším zavádějící.

5. Vláda v neposlední řadě konstatuje, že předložený návrh vykazuje řadu legislativně-technických nedostatků. Již v samotném názvu ústavního zákona se namísto správné formulace „ve znění pozdějších ústavních zákonů“ používá formulace „ve znění pozdějších předpisů“, články novely jsou pak označeny arabskými čísly namísto římských čísel a úvodní věta čl. 1 je formulována v rozporu s ustálenými legislativními zvyklostmi. Z navrhovaného čl. 7 odst. 2 není rovněž patrné, čeho se má týkat stanovený způsob využívání a ochrany. Navrhované stanovení účinnosti dnem vyhlášení ústavního zákona není, v rozporu s § 3 odst. 3 zákona o Sbírce zákona a o Sbírce mezinárodních smluv, odůvodněno naléhavým veřejným zájmem, nehledě na to, že vzhledem k dalekosáhlým účinkům navrhované změny by dostatečně dlouhá legisvakance nutná pro schválení změn jednotlivých speciálních zákonů byla více než žádoucí.